

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. VIII. Quis sit effectus formalis substantiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

quæ docet Fides: & sicut omnes, quocumque modo tradant definitionem substantiæ, eam definitionem ex Fide applicant substantiæ; ita ego dico ex Fide, substantiam esse complementum primæ radices, seu rei per se existentis in ratione talis, & in eodem genere, quantumvis ab ipsâ primâ radice incompletâ, id est à naturâ pullulet, unde iam illi conuenit definitio à nobis tradita, id est esse de conceptu primæ radices seu primæ rei completæ & perfectæ; & sicut forma est complementum in esse substantiæ, & vnio est complementum vtriusque quod ratione naturali demonstratur, ita ex Fide infero, substantiam esse complementum vltimum substantiæ in vltimo genere, ideoque & esse substantiam, nam natura ante substantiam est quidem substantia, non tamen perfectæ & integra, sicut materia ante formam, & vtrique ante unionem.

Sed replicabis: Ergo etiam prima passio erit substantia eodem modo, quia erit de conceptu primæ radices completæ, & integræ. Nego sequelam, quia prima passio v. g. intellectus, iam supponit primam radicem, scilicet naturam: aliunde autem non est ratio naturalis, sicut nec in substantiâ, nec ratio ex Fide, quæ reperitur in substantiâ, ideoque non est cur dicamus esse de complemento primæ radices in eo genere, sed potius dicamus esse primum quod oritur ex radice completâ in suo esse substantiali, unde erit primum accedens, non verò vltimum complementum substantiale. Hæc apparet mihi clarior substantiæ explanatio: si quis meliorem inuenierit, libenter eam ab illo audiam.

Ex hac explicatione infero, nullam actionem esse substantiam, sed actiones substantiales distinguui ab accidentalibus præcisè, quia per illas produciuntur substantia, per has verò accedens. Illatio inde suaderetur, quia actio omnino est extra conceptum primæ rei, solumque ponitur vt via ad primam rem, & sicut causa efficiens non est de conceptu & substantiâ effectus, ita nec actio quæ produciuntur; actio enim reducitur ad ipsam causam efficientem. Quod explicatur vltius, quia etsi actio poneretur in agente (vt plures voluerunt, præsertim si sermo sit de creaturâ) non ideo res v. g. Angelus esset minus perfectè substantia quam modò. Quod si nos eam actionem in Angelo ponimus, non est quia per eam compleatur, aut constituatur in ratione substantiæ, sed quia nullum magis proportionatum subiectum respectu illius inuenimus. Undeeductiuas actiones non in ipso termino producto, sed in illius subiecto recipi dicimus; ergo actio non est de substantiali complemento sui termini. Tandem confirmo: actio propter se nullo modo sed propter terminum intenditur à naturâ; ergo non est prima res, sed aliquid accedens primæ rei, non quia ordine naturæ sit posterior, cum repugnet, terminum existere ante actionem quæ produciuntur, sed quia in intentione est vltimum, sicut dispositiones respectu formæ substantialis, ad quam præparant materiam, etiam si sint priores naturâ, sunt tamen intentæ non propter se sed propter formam.

SECTIO VII.

Diuisio Substantiæ.

SUBSTANTIA potest diuidi, sicut & ens, in creatam & increatam, de qua diuisione nihil noui occurrit dicendum. Vltius substantia creata potest diuidi incompletam, & in completam. Hæc est forma secundum se, materia secundum se, vnio, &c. ita autem totum compositum, ex eis partibus resultans. Diuisio hæc non est rigorosa, quia vnum membrum includitur in alio, ponitur tamen, vt intelligatur diuersitas substantiæ.

Remo diuiditur substantia in materialem & spiritualementem, & non viuientem, & sic per omnes illas differentias, quæ in arbore prædicamentali poni solent vsque ad Petrum v. g. quæ diuisio etiam est propria entis. De eius membris, sicut de conceptu rei materialis & spiritualis, viuientis & non viuæ, dictum est in libris de Anima, ideoque eam in præfati omittimus.

Diuidi etiam solet ab aliis in vniuersalem & particularem, sed hæc extrema non sunt reales, quia non datur à parte rei natura vniuersalis, sed omnes sunt particulares; ab intellectu verò sunt extrinsecè vniuersales per conceptus confusos, iuxta dicta in Logica Disput. vi.

De modo quo substantia à suis inferioribus & membris diuidentibus participetur, & an sit transcendens an non, an vniuoca an analoga, dictum etiam est in Logica Disput. xi. dum egimus de Transcendentia & vniuatione entis, de quo eadem est ratio, quantum ad hoc, quæ de substantiâ.

SECTIO VIII.

Quis sit effectus formalis substantiæ.

ADVERTE Primò, Philosophos antiquos ignorasse prorsus substantiam de qua nos, quia huius notitia eruta est ex mysterio Trinitatis & Incarnationis; scimus enim ex hoc, naturam humanam Christi caruisse propriâ substantiâ, ex quo euidenter inferitur, dari in homine vitam naturam humanam, quæ tota fuit in Christo, aliquid aliud quod sit substantia, quo caruit humanitas Christi, & cuius loco habuit diuinam substantiam. Ex homine autem philosophamur ad omnes alias substantias creatas, de quibus eadem videtur esse ratio. Hoc posito, antequam alias quæstiones de substantiâ examinemus, primò disquirendum est, quis sit substantiæ formalis effectus, vt ex eo possimus inferre, quomodo distinguatur, & in quibus rebus ponenda sit.

Aduerte Secundò, substantiam esse genus, & ad personalitatem & ad meram supposititatem. Supposititas mera, propria est naturæ irrationalis, personalitas verò est propria naturæ rationalis. Vbi obserua, eandem substantiam comparatam cum diuersis naturis, posse esse personalitatem, aut supposititatem meram, vt v. g. si substantia vbi vniretur (vt potest) cum carlo, vel leone, non constitueret tunc cum illo personam, sed merum suppositum; vnita autem cum humanâ naturâ, constituit personam. Hoc posito, Tri-

44 Triplex acceptio *subsistendi* ponitur à P. Molina 1. Parte quæst. 29. art. 2. Disput. 3. Prima est, quâ aliquid subsistit per se, non inhærendo alij; & hæc conuenit omnibus substantijs, quia inhærentia est propria accidentis modo supra explicato, dum de conceptu accidentis & substantiæ egimus. Secunda acceptio est, quâ aliquid est per se sine dependentiâ ab alio: ubi male nonnullus adscribit Molina, cum hic locutum in acceptione secundâ de independentiâ ab alio, ut à subiecto sustentante, & in hoc sensu negat à Molina materiæ substantiam, quasi sentiret, pendere materiam à formâ ut à subiecto sustentante. Male inquam hoc ei tribuitur; Molina enim verbum dixit in hac secundâ acceptione de tali dependentiâ ut à subiecto, & multo minus docet pendere materiam à formâ ut à subiecto sustentante; quod numquam Molina somniauit. Solum enim loquitur de independentiâ ab alio quomodocumque. unde quia materiam putat à formâ dependere, & humanitatem Christi à substantiâ Verbi, negat illis propriam substantiam; certum tamen est, illum non putasse humanitatem Christi pendere à Verbo ut à subiecto, etiam si utatur Verbo *sustentante*, sed ille omne id, à quo aliud intrinsecè pender, vocat sustentans, seu id cui aliud inexistit, quo modo etiam dicit, naturam omnem pendere à sua substantiâ. Fateor Molinam minus consequenter in hoc sensu concedere, animam subsistere, & id negare humanitati in Christo, quia etiam anima pender in hoc sensu à substantiâ, sicut humanitas Christi pender à substantiâ Verbi. Sed quidquid sit de hac secundâ acceptione,

Tertia est, quâ aliquid sitit seu subest alijs omnibus rebus, quod solis suppositis conuenit; substantiam autem dicit esse modum positium, quo suppositum redditur substantians alijs omnibus.

P. Molina in præsentî non explicat, in quo consistat formalis & proprius effectus substantiæ strictæ, quod nos inquirimus, nam subesse omnibus alijs rebus, videtur conuenire substantiæ independenti ab omni modo superaddito. Præterea difficile est explicatu, quid hoc ipsum sit.

SVBSECTIO PRIMA.

Subsistentia non dat independentiam à subiecto inhæsonis.

46 Ideò alij rem accuratius explicantes, dixerunt, substantiam esse vltimum complementum substantiæ in esse substantiæ: cumque substantia formaliter constituatur per negationem inhærentiæ in subiecto, inde fit, ut modus substantiæ compleat vltimò substantiam in ratione independentis à subiecto inhæsonis, non quidem in ratione independentis à priori, quia hoc habet materia prima, anima rationalis, & Angelus formaliter ab actione creatiua, quæ est productio rei independenti ab omni subiecto à priori, sed independenti à posteriori, ita ut natura habeat à substantiâ, nullo modo dependere, neque à posteriori à subiecto inhæsonis. Explicatur hoc idem amplius à contrario ex accidentibus, in quibus datur duæ dependentiæ à subiecto inhæsonis, alia à priori, à posteriori alia, & vtrique obest conce-

ptui substantiæ; ergo etiam in substantiâ datur duplex independentia, altera à priori, & hæc proveniet ab actione; altera à posteriori, & hæc proveniet à substantiâ, ante quam substantia non est proximè independens à posteriori, sed solum remotè & radicaliter.

Hæc sententia displicet Primò, quia cum substantiæ nullam habeamus notitiam, nisi ex mysterio Incarnationis, & in eo solum doceant Patres humanitatem Christi caruisse propriâ substantiâ, unde nos inferimus illam distingui, neque apud Patres audiatur, humanitatem Christi non habere propriam independentiam à subiecto inhæsonis, non video quomodo hi tam certò intulerint, egere substantiam substantiâ distinctâ, ut non pendeat à posteriori à subiecto inhæsonis; ergo sine fundamento dicitur substantiam consistere in eâ independentiâ. Secundò, quia dependentia à subiecto inhæsonis à priori in re etiam conuenit substantiæ: ostendi enim supra Disputat. iv. Metaphysicæ à numero 10. agens de conceptu proprio substantiæ; dependentiam accidentis à subiecto in re non differre à dependentiâ formæ materialis ab eodem subiecto, etiam si vna vocetur inhærentia, alia non; neque enim minus dependet forma substantialis quàm accidentalis; ergo substantia non potest esse complementum substantiæ in eâ independentiâ à subiecto inhæsonis secundum id quod in recto dicit ea independentia.

Tertiò, quia independentiam à posteriori, ut à subiecto inhæsonis, habent materia prima, Angelus, & anima rationalis à se ipsis, ergo non provenit à modo distincto, qui sit substantia. Probo Antecedens Primò, quia si per possibile vel impossibile poneretur Angelus sine illo modo distincto, tunc esset independens ab omni subiecto inhæsonis etiam à posteriori; ergo id habet à se.

Dico, suppositionem esse destructiuam casus, quia ideò dicit Angelum esse independentem à posteriori, quia habet essentialem connexionem cum substantiâ distinctâ; quod si poneretur sine illâ, esset dependens & independens; dependens, quia non haberet substantiam; independens, quia est substantia: sicut si poneretur Angelus sine creatione distinctâ, esset creatus, ut supponimus, & non esset creatus, quia careret creatione.

Sed contrâ, quia tu ipse arguis contra Thomistas, ut probes relationem non distingui, quia si vtrumque extremum poneretur sine vilo modo distincto, esset simile; ergo similitudo non est distincta ab vtroque. Hoc est tuum argumentum, & bonum, neque reputas illam destructiuam suppositionem; ergo neque hæc quam suppono contra te, erit destructiva casus. Ratio à priori, quia ego non suppono, in eo casu Angelum esse independentem sine independentiâ, vel esse substantem sine substantiâ (hoc enim esset destruere quæstionem) sed præcisè suppono illum existentem cum solâ suâ substantiâ: quo posito inquiri, vtrum esset independens, an non. Tu ipse fateris, in eo casu futurum independentem, ergo independentia de facto ei non provenit à modo distincto, quia cum tunc careret eo modo, non posset esse independens, si hoc ab illo modo proveniret, sicut subiectum non potest ef-

se album sine albedine, quia ab illâ accipit esse album.

50 Ad exemplum de actione respondeo, eo potius redargui aduersarios, quia si poneretur per impossibile Angelus existens sine creatione, non esset factus, sed præcisè esset existens; ergo similiter, si per impossibile poneretur Angelus sine illâ subsistentiâ, sicut non esset subsistens sine illâ, ita nec independens à subiecto inhaesionis, casu quo hæc independentia sit idem cum subsistentiâ: nam sine independentiâ nequit esse independens; ergo si esset independens (sicut tu dicis) bene inferetur, eam independentiam ei non prouenire à subsistentiâ.

Quartò impugnatur ea sententia à priori, quia Angelus nullo modo est dependens à subiecto inhaesionis, neque indifferens ad dependendum, sed potius illius naturæ repugnat etiam diuinitus, 51 talis dependentia; ergo non eget modo superaddito, quo reddatur independens, sicut anima rationalis, quia de se non est indifferens ad dependendum ab accidentibus ut à subiecto, non eget aliquo superaddito quo reddatur independens ab accidentibus, alioquin liceret etiam in Angelo ponere modum distinctum, quo redderetur proximè carens partibus distinctis, quantumvis non esset indifferens ad eas habendas, etiam de potentia absolutâ, & in lapide vnâ qualitatem distinctam, qua constitueretur proximè impotens discurre, & sic in aliis rebus, quod omnino falsum est.

Quintò denique, quia, licet de se esset indifferens Angelus ad dependendum à subiecto inhaesionis, adhuc modus ille superadditus non posset tollere ab illo eam indifferentiam, aut illum proximè constituere independentem, quia illa subsistentia non supplet defectum subiecti, ipsa enim nec formaliter nec virtualiter est subiectum; ergo per illam subsistentiam non potest constitui independens Angelus, sicut non potest constitui effectus independens ab aliquâ causâ, nisi per aliam rem suppletem defectum eius causæ aliquo modo.

Tandem posset quis vrgere eam sententiam, quia ea independentia à subiecto eadem est modò in humanitate Christi, quæ esset, si non esset vnita Verbo, sed haberet propriam subsistentiam: atqui non habet modò eandem subsistentiam, quam tunc; ergo subsistentia non est formaliter independentia. Consequentia cum Minori sunt euidentes. Maior probatur, quia perinde non subiectatur in subiecto vllò humanitas Christi modò, ac non subiectaretur, si non esset 53 vnita Verbo, & negatio illa subiecti inhaesionis non potest in vllò casu esse diuersa ab alio; nam subiectum in quo est, scilicet humanitas, est idem in vtroque; forma autem quam negat, semper est omne subiectum inhaesionis; ergo negatio illa eadem est in vtroque casu: sed non est eadem subsistentia in vtroque (ut vidimus) ergo subsistentia non consistit in eâ independentiâ, seu negatione formali subiecti inhaesionis.

Facile huic argumento possent aduersarij respondere, ipsam actualementem carentiam seu independentiam in actu secundo eandem esse iam de facto in humanitate Christi, quæ esset si propriam haberet subsistentiam, quod euidenter argumento conuincitur, radicem tamen exigentem

hanc independentiam actualementem, esse diuersam, quia iam est illius radix subsistentia diuina; in altero verò casu esset subsistentia humana: rationem verò subsistentiæ non constituit formaliter in ipsâ carentia dependentiæ, sed in proximâ exigentiâ, seu fundamento aut radice illius. Hoc argumento omisso, priore pro nobis sufficiant. Addendum tamen aliud, sed hoc infra contra omnes has sententias subiiciam.

SVBSECTIO SECUNDA.

Subsistentia non bene explicatur per hoc quod est sistere in se.

ALII subsistentiam dicunt esse id, per quod 54 natura redditur sistentis in se, & incommunicabilis alteri, non solum de potentia ordinariâ, sed etiam de absolutâ. Quod probant, quia idem Patres Ecclesiæ intulerunt, humanitatem Christi carere propriâ subsistentiâ, quia non erat in se, sed in Verbo; ergo effectus formalis subsistentiæ est reddere naturam in se subsistentem. Et confirmatur ex ipsa significatione vocis *subsistere*, quæ idem significat ac *ultra non progredi*. vnde inferunt, subsistentiam non conuenire partibus propriè, quia partes non sistent in se, sed inuicem communicantur; solum ergo conuenit toti composito, quod propriè in se sinit, ideoque vnica tantum requirunt subsistentiam indiuisibiliter supra totum compositum cadentem.

Hæc sententia primò displicet, quia rem non 55 explicat, sed præcisè verbis ludit, dum enim dicit, effectum subsistentiæ esse, reddere naturam in se sistentem, non potest intelligi de sistentiâ in ipsâ naturâ, quia hæc non sinit in se, sed vltimè pergit ad suppositum, etiam tunc quando illud habet, imò tunc maximè non est sola in se, sed in supposito; ergo sistere in se non potest esse aliud, quàm sistere in proprio supposito. Vides ergo, qualem effectum subsistentiæ assignas, scilicet reddere naturam terminatam supposito proprio, quo nullo modo explicatur effectus subsistentiæ: sicut si quis explicaret effectum albedinis per hoc quod reddat *subiectum habens albedinem*, explicaret idem per idem, hoc enim est quod inquirimus, quis effectus sit qui communicetur subiecto habenti albedinem ab ipsâ albedine; similiter in præsentî supposito, seu sistere in se, quæ duo per te idem sunt; quia nullus est tum stupidus, qui ignoret à subsistentiâ reddi naturam habentem subsistentiam, seu sociatam subsistentiæ.

Deinde Secundò displicet, quatenus asserit, 56 substantiam terminatam vnâ subsistentiâ non posse nec diuinitus per alteram terminari, nam natura diuina terminatur subsistentiâ Patris, & hoc non impedit, ne terminetur etiam subsistentia Filij & Spiritus sancti; ergo nec subsistentia creata impedit consortium alterius subsistentiæ propriæ vel alienæ in naturâ, in quâ est saltem diuinitus.

Respondetis, disparitatem eam esse, quod subsistentia Filij & Spiritus sancti non est extranea à naturâ diuinâ, vnde per illam non redditur natura extra se, sed intra se tribus modis, sita- 57 men terminaretur propria & aliena subsistentia, sisteret

sisteret in se & extra se, quæ omnino repugnant. Sed contrâ, quia petit manifestè principium in hac solutione: cum enim dicunt, naturam per substantiam sistere in se, vel volunt naturam per substantiam habere; ne transeat in alienum suppositum. Et hæc est conclusio quam impugno, ideoque in eâ solutione redditur pro ratione conclusio. Si verò dicant, *sistere in se tantum*

significare, naturam esse completam propriâ substantiâ, tunc rogo, cur repugnet simul sistere in alienâ, quod claris terminis non est aliud, quam compleri propriâ & alienâ substantiâ. Secundò arguo, Ergo naturaliter essentia creata poterit terminari duobus substantiis sibi connaturalibus; ergo tunc non reddetur per unam essentiam creata extra se iuxta tuam explicationem. Nec potest dici, non esse possibile naturaliter nisi unam substantiam pro qualibet creaturâ, quia sicut diuisiue est capax quælibet creatura composita distinctarum numero unionum aut passionum, ita etiam est capax, saltem diuisiue, distinctarum numero substantiarum. Quo posito, ex tuâ conclusione ego clarè ostendo, & esse naturaliter capacem simul eas habendi, quia non habent repugnantiam ex conceptu proprio substantiæ, ut tu contendis. Dico, ex conceptu proprio, nam communem repugnantiam aliis formis, quòd scilicet videantur ibi duæ otiosæ, fortè poterunt habere, sed hoc pro præfenti difficultate parum vel nihil iuuat.

Alij in re cum præcedentibus conuenientes, vti tamen clarioribus vocibus, dixerunt, effectum formalem substantiæ esse, reddere naturam incommunicabilem alteri supposito. Quæ sententia dupliciter potest intelligi: Primò, ut hæc incommunicabilitas tantum sit in ordine ad potentiam naturalem, id est, naturaliter reddi naturam à supposito incommunicabilem: & ut sic facile reicitur, quia natura à se habet hanc repugnantiam, quia naturaliter non est capax alieni suppositi; non ergo indiget formâ distinctâ à quâ hunc effectum emendicat. Secundò potest intelligi ea incommunicabilitas, etiam in ordine ad potentiam absolutam, ut reddatur natura incapax etiam diuinitus habendi alienam substantiam, quo sensu eam reicit nonnullus, eò quòd natura non habet naturalem capacitatem, ut alieno supposito terminetur diuinitus; ergo à substantiâ non potest ea capacitas impediri. Sed hoc argumentum non vrget, quia facile respondebunt huius sententiæ Auctores, non impediri capacitatem naturalem, sed obedientialem passiuam habendi alienam: sicut peccatum impedit in animâ capacitatem recipiendi gratiam, non quidem naturalem capacitatem, quia hanc etiam sine peccato non habet, sed obedientialem; vnde est vnum è præcipuis effectibus formalibus peccati, reddere subiectum positiuè repugnans gratiæ. Idem præstat voluntas naturalis non dandi hic & nunc eleemosynam, quæ constituit subiectum diuinitus etiam in sensu composito repugnans cum volitione supernaturali eleemosynæ, cuius tamen non erat naturaliter capax. Ratio à priori huius est, quia subiectum respectu rerum supernaturalium, licet non habeat naturalem capacitatem, non tamen ex se habet repugnantiam positiuam contradictionis ad illas: vnde potest esse aliqua forma naturalis, quæ ex se habeat talem

repugnantiam, & consequenter communicata subiecto, illud reddat etiam naturaliter repugnans tali rei, seu forma supernaturali, & huiusmodi dicent aduersarij esse substantiam.

Meliùs ergo reicitur hæc sententia Primò ex dictis à nobis contra præcedentem, vbi ostendimus, non nisi petendo principium ab aduersariis adstruere talem repugnantiam alienâ & propriæ substantiæ simul. Secundò, quia licet id habeat substantia, adhuc non potest esse proprius effectus illius, quia hic est effectus communis aliis rebus. Odium v. g. reddit subiectum incapax amoris, & amor incapax odij, assensus reddit incapax dissensus circa idem obiectum. Ineptè autem quis explicaret effectum formalem odij esse, reddere subiectum incapax amoris, & è contrario effectum formalem amoris esse, reddere subiectum incapax odij: quæ ratio etiam impugnat primum sensum prædictæ sententiæ supra positum, quia omnis forma naturalis subiecto tollit in eo capacitatem naturalem simul habendi aliam similem formam, ita forma quælibet substantialis, quamdiu est, non permittit aliam formam substantialem in materiâ, ita vocationes, quantitates, passionem, &c. ergo hoc modo non explicatur proprius substantiæ effectus.

SUBSECTIO TERTIA.

Alia sententia, & quid de questione.

Imò tandem alij censent, substantiam reddere in re naturam potentem operari, non quia substantia sit ratio operandi, sed quia est conditio ad agendum, est præterea requisita ad alias denominationes producti, operantis, &c.

Neque hæc sententia placet, tum quia sine substantiâ potest natura operari, ut ostendam infra; tum quia non est proprium substantiæ, esse conditionem requisitam ad operandum, quia hoc etiam habet approximatio. Vnde hi proprio reiiciendi sunt argumento; ipsi enim præcedentem sententiam reiciunt, quia incapacitas habendi aliam formam eiusdem rationis, saltem genericè, est communis aliis formis à substantiâ distinctis, ut paulò antè diximus. Accipio ergo simile Antecedens, & infero, Ergo cum esse conditionem ad operandum, sit commune aliis rebus etiam in principiis horum, & omnium, non poterit hic tamquam proprius effectus substantiæ poni. Imò addo, multò maiorem vim argumentum habere contra istos, quàm contra impugnatos Subseccione 2. nam reddere naturam incapacem alterius substantiæ, non est effectus communis aliis formis, quæ non reddunt subiecta incapacia substantiæ (odium enim v. g. solum reddit subiectum incapax amoris, assensus verò incapax dissensus, at incapax substantiæ sola reddit substantiam) ergo ex hac parte iste effectus est proprius illius, licet per illum, ut supra dixi, non bene explicetur essentia substantiæ: at esse conditionem ad operandum, non solum non bene explicat effectum formalem substantiæ, sed nec est proprius illius, quia ad eandem etiam operationem approximatio est conditio necessario requisita, ergo.

Tandem argumento vniuersali omnes priores sententias

sententias reicio (& si prudenter consideretur, constabit esse evidens) quia Philosophi ignorantes substantiam distinctam, explicuerunt independentiam substantiæ, & principium operationum, & alias denominationes naturales, neque in ipsâ naturâ & experientis ullam necessitatem substantiæ ad hos effectus vel apparenter inuenire potuerunt. Nos autem Christiani ex Fide solum nouimus amplius quàm illi, dari talem substantiam; de effectu verò formali nihil ex Fide, nec eâ suppositâ aperitur nobis via ad determinandum ad quid requiratur: gratis ergo hi dicunt, ab eâ prouenire independentiam, & alij ei virtutem ad operandum tribuant, alij verò substantiam in se, &c.

Posses dicere: In diuinis requiritur substantia, vt vna persona possit operari, ergo inde bene inferitur, esse conditionem ad operandum. Mala consequentia; quia in diuinis requiritur tamquam ratio distinguens, sine quâ distinctione non est operatio: at in humanis distinguitur substantia vnius ignis ab alio, & consequenter potest in illum operari, aliâs etiam deberes inferre substantiam in nobis esse rationem vnicam oppositionis, quia ita est in diuinis, quod est falsum.

64 Constat ergo, effectum formalem substantiæ nobis prius esse incognitum: propterea dicendum arbitror, substantiam esse complementum substantiale naturæ. Quid autem sit esse complementum substantiale naturæ, videtur ex terminis notum. Probatur ex mysterio Incarnationis: idem enim ibi negatur substantia creata, quia illa humanitas completur & perficitur vltimò per substantiam Verbi; ergo effectus substantiæ creatæ est vltimò complere & perficere naturam in esse substantiali, quæ ante substantiam incompleta erat & imperfecta. Ad modum quo in esse accidentali color perficit subiectum, & illud reddit coloratum (quod bene obseruauit P. Hurtado) ego addo, sicut in hoc effectu rubri, viridis, &c. si rogeris, qualis sit effectus formalis, etiam si illum intuearis, vix scies aliquid aliud declarare, ita non esse mirum, si in effectu formali substantiæ, cuius solum habemus ex fide notitiam, non amplius sciamus dicere, quàm esse perfectionem quamdam substantialem, ornantem vltimò naturam, eamque substantialiter complementem.

Ex hoc effectu positiuo substantiæ, sequitur alius negatiuus, scilicet repugnantia ex naturâ rei cum qualibet aliâ substantiâ, propriâ vel alienâ, quia eo ipso quòd sit natura completa, ex naturâ rei repugnat cum alio complemento; nam duæ formæ præstantes omnino eundem effectum, superflue sunt in eodem subiecto; quare autem in diuinis non sint superflue tres substantiæ, non est huius loci.

SECTIO IX.

An in composito sit duplex substantia.

SUPPONO, quod infra probabo, substantiam distinguî à naturâ, & inquiri, an in materiâ & formâ sit ponenda duplex, vna in qualibet, an verò pro vtrâque vna sufficiat, sicut alibi diximus de vnione.

Ex dictis Subsectione 1. & 2. constat, non posse certò aliquid definiri circa substantiam partium in particulari, quia cum effectus formalis substantiæ sit complere substantiam de se incompletam, ex vna parte videtur sufficere vnica pro toto composito, aliunde autem, qui poneret duas partiales, vnâ complementem materiam in esse materiæ, & aliam complementem formam in esse formæ, ex quibus resultaret vna integra, diffculter posset redargui.

Nihilominus licet vtrâque pars questionis probabilis, vel melius dicam, dubia appareat ex dictis, arbitror tamen multò probabilius, materiam primam non habere propriam substantiam, quæ, ut alibi diximus, non sunt multiplicanda entitates sine necessitate; nulla autem est in præsentî, vt ponatur in materiâ substantia propria, quia per vnicam possunt perfici duæ partes substantiales, & compleri in esse naturæ humanæ, vel equinæ, &c. sicut tota humanitas Christi per vnicam Verbi substantiam completur & perficitur vltimò substantialiter, ergo.

Antequam verò aliorum obiectiones ponam, posset quis dicere, hanc confirmationem, à Verbo desumptam, esse malam, quia saltem partes integrales habent distinctam substantiam creatam, cum tamen in Christo omnes partes eadem substantiâ terminentur, ergo argumentum à Verbo vel nimium vel nihil probat. Respondeo, me solum vti eâ confirmatione ad probandum, posse vnicâ substantiâ perfici duas partes, & hoc euidenter inde suadetur: vnde in integrantibus non probo partiales substantias ex eo quòd partes sint duæ, sed ob alias rationes, quæ probant non esse vnâ; at in ordine ad partes essentielles cessant omnes istæ repugnantia, vt iam ostendo, ideoque ibi habet locum exemplum à me allatum.

Obiiciunt ergo nonnulli à contrariâ stantes sententiâ, Primò, Quia creatio terminatur ad res subsistentes; ergo materia prima terminans creationem est subsistens, idem est de animo rationali. Respondeo, res subsistentes in prædictâ propositione solum significare res independentes à subiecto sustentationis, non verò res subsistentes propriâ substantiâ (de quâ nos in præsentî) quia illud principium est ab antiquis Philosophis traditum, illi autem nihil nouere (vtrâque dixi) de nostrâ substantiâ.

Hanc solutionem malè impugnant iidem, quasi in eâ dicatur idem per idem: aiunt enim, res quæ creantur, necessariò debere esse independentes; vnde inferunt, dicere, creationem terminari ad res subsistentes, id est, independentes à subiecto, idem esse ac dicere, creationem terminari ad res quæ creantur. Hæc impugnatio nulla prorsus est; quia quando aliqua res definitur aut declaratur, procul dubio ex parte obiecti debet eadem per vtramque vocem significari per vnâ tamen clariùs quàm per alteram: sicut idem est homo ac animal rationale, non tamen propterea malè declaratur homo per animal rationale: imò si non esset idem, non esset declaratio. Similiter fateor libentissimè, idem esse creari ac subsistere, seu non descendere à subiecto: addo tamen, per vocem creari non explicari clarè eam dependentiam, imò quando creatio definitur, dicitur, productio res independentes à subiecto, vbi tamen non